

Ugovor o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja

Belanić, Loris

Source / Izvornik: **Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 2011, 48, 843 - 855**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:212874>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Dr. sc. Loris Belanić, znanstveni suradnik
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

UGOVOR O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA ŠPORTSKOG NATJECANJA

UDK: 796:368.02

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: 20.07.2011.

Organizator športskog natjecanja može biti suočen s brojnim zahtjevima za naknadu štete koju za vrijeme ili povodom športskog natjecanja mogu pretrpjeti razni oštećenici: posjetitelji (gledatelji) športskog natjecanja, sami natjecatelji, ali i ostale treće osobe. U tom slučaju pokriće iz ugovora o osiguranju od odgovornosti pruža zaštitu organizatoru športskog natjecanja od financijskih izdataka u obliku naknade štete koja bi se trebala isplatiti navedenim oštećenima. U radu se prikazuje tko se sve može pojaviti kao ugovaratelj ugovora o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja te tko se sve može pojaviti u položaju oštećenika (zbog postojanja njegova vlastitog i neposrednog prava prema osiguratelju). Potom se govori o predmetu osiguranja (osiguranom riziku) u ovoj vrsti ugovora o osiguranju, eventualnim isključenjima iz osigurateljskog pokrića te o osiguranom slučaju i trenutku njegovog nastupa.

Ključne riječi: *organizator športskog natjecanja, ugovor o osiguranju, osiguranje od odgovornosti, šport.*

1. UVOD

Organiziranje športskog natjecanja povezano je sa mnogobrojnim rizicima i može bitnim štetnim događajima koji iz takve djelatnosti mogu nastati. S obzirom da športsko natjecanje podrazumijeva maksimalni psihofizički napor samih natjecatelja, a s druge strane uzavrele strasti gledatelja (posjetitelja športske priredbe – navijača) mora se u njegovoj organizaciji upotrijebiti maksimalni oprez i potrebno znanje kako bi se u što većoj mjeri suzbile opasnosti koje prijete natjecateljima, posjetiteljima (gledateljima), ali i ostalim (trećim) osobama.¹ Posljedično tome, uslijed mogućih propusta, organizator športskog natjecanja (različite športske udruge, klubovi, športska društva i savezi) može biti suočen s mnogobrojnim zahtjevima za naknadu štete koji mogu financijski znatno opteretiti organizatora i dovesti u opasnost njegovo daljnje poslovanje i športsko djelovanje.² Rješenje takve nezavidne situacije može pružati upravo ugovor o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja. Naime, predmet navedenog ugovora o osiguranju od odgovornosti bila bi obveza osiguratelja na naknadu

¹ Ćurković, M., Pravo osiguranja u športu, u: Uvod u športsko pravo, Inženjerski biro, Zagreb, 2009., str. 216..

² Weber, Sportversicherung, u: Terbille, M., Versicherungsrecht, 2. Aufl., Verlag C.H. Beck, München, 2008., str. 1832..

štete organizatoru športskog natjecanja za koju bi on bio odgovoran.³ Pokrićem iz ugovora o osiguranju od odgovornosti pružala bi se zaštita organizatoru športskog natjecanja u smislu da neće biti dužan nadoknaditi štetu za koju je on odgovoran jer će umjesto njega štetu nadoknaditi sam osiguratelj.⁴ No, osim što se pruža (financijska) zaštita samom organizatoru športskog natjecanja, pokriće iz ugovora o osiguranju od odgovornosti pruža zaštitu i samom oštećeniku (posjetiteljima, natjecateljima-igračima, trećima) jer mogućnost naknade štete neće ovisiti samo o financijskom stanju samog odgovornog štetnika (organizatora športskog natjecanja), već će svoja potraživanja naknade štete moći ostvariti prvenstveno iz osigurarine. U hrvatskom pravu položaj oštećenika je dodatno osnažen time što je samim zakonom (čl 965 ZOO-a)⁵ izričito priznato pravo oštećenika na naknadu štete prema osiguratelju kao njegovo vlastito pravo (osiguratelj mu se ne može suprotstavljati prigovorima koje ima prema osiguraniku) kojeg može neposrednom tužbom (*actio directa*) izravno ostvarivati prema osiguratelju.

Postojanje pokrića iz ugovora o osiguranju odgovornosti pruža organizatoru športskog natjecanja zaštitu od dužnosti naknade štete u skladu s načelima deliktne odgovornosti, što znači da će se oštećeniku isplatiti naknada kako imovinske tako i neimovinske.⁶ No, primjena načela deliktne odgovornosti znači isto tako da oštećenik neće imati pravo potraživati naknadu štete iz osiguranja ako ne postoji deliktna odgovornost organizatora športskog natjecanja.

U praksi osiguratelja osiguranje od odgovornosti organizatora športskog natjecanja najčešće će se provoditi na temelju uvjeta za osiguranje od opće (javne) odgovornosti⁷ kojima će se pokrivati njegova izvanugovorna odgovornost iz obavljanja djelatnosti, a u koje spada i organizacija športskog natjecanja ili će se ono provoditi na temelju posebnih uvjeta (ako takvi postoje). Stoga, u nastavku izlaganja radi cjelovitog prikaza instituta koji je predmet ovog rada i pojašnjenja pojedinih pojmova pozivat ćemo se na Uvjete za osiguranje od izvanugovorne (javne) odgovornosti Croatia osiguranja d.d. (od 1.1.2006.).

2. UGOVARATELJ OSIGURANJA U UGOVORU O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA ŠPORTSKOG NATJECANJA

Ugovaratelj osiguranja općenito je osoba koja s osigurateljem sklapa ugovor o osiguranju, pa tako i ugovor o osiguranju od odgovornosti. U ugovoru o osiguranju

³ Šulejić, P, Pravo osiguranja, Dosije, Beograd, 2005., str. 383.-384..

⁴ Čl. 964/1 ZOO: „U slučaju osiguranja od odgovornosti osiguratelj odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem ... „, Pavić, D., Ugovorno pravo osiguranja, komentar zakonskih odredbi, Tectus, Zagreb, 2009., str. 322..

⁵ Zakon o obveznim odnosima, NN, br. 35/05. i 41/08.

⁶ Pavić, D., op. cit., str. 323..

⁷ Proso, M., Sportsko osiguranje, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47., br. 2/2010., str. 420..

od odgovornosti organizatora športskog natjecanja ugovaratelj osiguranja je po logici stvari osoba organizatora športskog natjecanja. Stoga se postavlja pitanje koga sve možemo smatrati organizatorom športskog natjecanja?

Odgovor na postavljeno pitanje pokušat ćemo pronaći u interpretaciji odredba Zakona o športu i Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima. Ponajprije se treba naglasiti da navedeni zakoni ne daju neku općenitu definiciju organizatora športskog natjecanja već navode osobe (najčešće pravne) koje su ovlaštene organizirati športsko natjecanje.⁸

Prema čl. 19/3 Zakona o športu (ZOŠ)⁹ športsku djelatnost organiziranja i vođenja športskog natjecanja mogu obavljati: **1)** športski klubovi (a to su: športske udruge i športska dionička društva). Nadalje, organizatori športske priredbe još su i: **2)** športski savezi (čl. 46/1 ZOŠ), **3)** nacionalni športski savezi (čl. 47/5 ZOŠ-a), **4)** Hrvatski olimpijski odbor (čl. 51 ZOŠ), **5)** športske udruge i športska društva osoba s invaliditetom (čl. 53/1 ZOŠ), **6)** športski savezi osoba s invaliditetom (čl. 53/4 ZOŠ), **7)** Hrvatski paraolimpijski odbor i Hrvatski športski savez gluhih (čl. 54/3 ZOŠ-), **8)** udruženje školskih športskih društava (čl. 55/1 ZOŠ), **9)** Hrvatski školski športski savez (čl. 55/3 ZOŠ), **10)** studentski športski savez (čl. 57/2 ZOŠ), **11)** Hrvatski sveučilišni športski savez (57/3 ZOŠ), **12)** športske udruge u športskoj rekreaciji, **13)** savezi za športsku rekreaciju te **14)** Hrvatski savez športske rekreacije (čl. 58 ZOŠ). Prema čl. 3/3 Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima¹⁰ organizatori športskog natjecanja u smislu tog zakona su športski klubovi, športski savezi, športske udruge više razine i druge pravne ili fizičke osobe koje organiziraju športsko natjecanje. Ovakvom formulacijom potonji Zakon proširuje krug osoba koje se mogu smatrati organizatorom športskog natjecanja u odnosu na ZOŠ jer pored kruga pravnih osoba (koji obuhvaća i sve pravne osobe koje se smatraju organizatorom športske priredbe po ZOŠ-u) organizatorom športskog natjecanja se mogu smatrati i fizičke osobe, a o kojima se u ZOŠ-u kao organizatorima posebno ne govori. Stoga, umjesto pojedinačnog nabrojanja pojedinih osoba koje se smatraju organizatorima športskih događaja bilo bi svrsishodnije da se organizator odredi opisom pojedinih poslova koje bi bio dužan obavljati kao takav (bilo da ih je dužan izravno obavljati, bilo da ih povjeri drugim osobama, npr. zaštitarska služba) te za koje bi snosio i odgovornost.¹¹ Organizator je osoba odgovorna za cjelokupni tijek i organizaciju športskog natjecanja pa bi u skladu s time organizatorom trebalo smatrati osobu koja obavlja sve poslove potrebne za „organiziranje određenog sportskog događaja, uključujući one koje se odnose na omogućavanje odvijanja sportskog natjecanja kao i one koje se tiču organizacije pristupa gledateljima i osiguravanja njihova smještaja za gledanje

⁸ Gliha, I., Izvanugovorna odgovornost za štetu nastalu u športu, u: Uvod u športsko pravo, skupina autora, Inženjerski biro, Zagreb, 2009., str. 209..

⁹ NN, br 71/06., 150/08. i 124/10..

¹⁰ NN, br. 117/03, 71/06. I 43/09..

¹¹ Gliha, I., op. cit., str. 209..

sportskog natjecanja te je odgovorna za cjelokupni sportski događaj“.¹²

Sve navedene osobe organizatora športskog natjecanja, koje su zakonima taksativno nabrojane, mogu se pojaviti kao potencijalni ugovaratelji osiguranja od odgovornosti organizatora športskog natjecanja. No, u određivanju kruga potencijalnih organizatora športskog natjecanja, a time i ugovaratelja osiguranja od odgovornosti ne bi se trebalo ograničiti samo na osobe koje su zakonima posebno navedene kao organizatori. Zašto se primjerice organizatorom športskog natjecanja ne bi moglo smatrati i jedinice lokalne samouprave koje vrlo često povodom obilježavanja svojih lokalnih blagdana organiziraju športska natjecanja (najčešće nogomet) i to na športskim terenima ili objektima koji su u njihovom vlasništvu uz istodobno dopuštenje pristupa gledateljima. Također, kao organizatori natjecanja došli bi u obzir i poslodavci koje organiziraju športska natjecanja za svoje zaposlenike, kao i sindikati za svoje članove. Dakle, možemo zaključiti da organizatorima športskog natjecanja možemo smatrati sve osobe (pravne i fizičke) koji *de facto* tj. neovisno o zakonski taksativno navedenim subjektima športske djelatnosti i organizacije natjecanja, organiziraju športsko natjecanje.

3. TREĆE OSOBE U OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA ŠPORTSKOG NATJECANJA

Pitanje trećih osoba važno je iz razloga postojanja izravnog prava (*actio directa*) trećih osoba prema osiguratelju od odgovornosti sa zahtjevom za naknadu štete. (čl. 965/1 ZOO). Dakle, treće osobe iako nisu ugovorna strana u ugovoru o osiguranju od odgovornosti, one imaju izravno pravo prema osiguratelju koje im sam zakon priznaje. Naime, treće osobe u osiguranju od odgovornosti su oštećenici u građanskopravnom smislu, ali čiji je položaj specifičan po tome što se izravno mogu obratiti osiguratelju da im isplati naknadu za štetu koju su pretrpjeli sudjelovanjem ili posjetom športskom natjecanju.

Općenito govoreći treće osobe čine apstraktnu masu osoba koje mogu biti oštećene nekim događajem (mogu pretrpjeti štetu zbog smrti, tjelesne ozljede, uništenja, oštećenja ili gubitka stvari), čiji je broj teoretski neograničen i izvan su sklopljenog ugovora o osiguranju.¹³ Krug trećih osoba u uvjetima osiguranja od odgovornosti općenito se određuje na negativan način tj. tako da se odrede osobe koje se ne bi smatrale trećim osobama. Na taj način sve ostale osobe koje nisu navedene u uvjetima osiguranja od odgovornosti smatrale bi se trećima i imale bi izravno pravo prema osiguratelju od odgovornosti. No, za potrebe ovog rada mogli bi smo krug trećih osoba odrediti i na pozitivan način tako da odredimo krug osoba koje bi se smatrale trećima radi toga da se stekne neposredna predodžba o kojim se sve to osobama pojmovno radi.

Navedenim pozivnim načinom određivanja kruga trećih osoba u okviru

¹² Loc. Cit.

¹³ Čurković, M., Obvezna osiguranja u prometu, Inženjerski biro, Zagreb, 2007., str. 184..

odgovornosti organizatora športskog natjecanja trećim osobama svakako bi se smatrali ponajprije posjetitelji športskog natjecanja. Pri tome nije bitno da li je posjetitelj platio ulazak na športsko natjecanje ili ne.¹⁴ Zatim, u krug trećih osoba ulazili bi i sami natjecatelji (športaši), te sve ostale tzv. fizičke osobe u sustavu športa iz čl. 5/2 ZOŠ-a (treneri, športski sudac, š. delegat, š. povjerenik, š. menadžer, ostale osobe osposobljene za rad u športu) koje su prisutne na športskom natjecanju. No, nedvojbeno je činjenica da i pravne osobe u sustavu športa mogu u športskim natjecanjima pretrpjeti štetu (npr. ozljedama igrača, oštećenjem športske opreme i športskih objekata) pa bi tako u krug trećih osoba ulazile i športske udruge, športska trgovačka društva i športske ustanove (čl. 5/3 ZOŠ-a) Konačno, u krug trećih osoba koje mogu biti oštećena organizacijom športskog natjecanja ulazile bi i osobe koje nemaju nikakve veze s športskim natjecanjem kao npr. slučajni prolaznici, vlasnici i ostali korisnici motornih vozila, nekretnina, a koji mogu pretrpjeti štetu zbog npr. propusta u organizaciji športskog natjecanja čime se ujedno postavlja i pitanje odgovornosti organizatora takvog natjecanja.

Negativni način određivanja trećih osoba, tj. koje se to osobe ne smatraju trećima, zastupljen je u uvjetima osiguranja od odgovornosti. Tako primjerice u čl. 3 Uvjeta trećim osobama se ne smatraju ugovaratelj osiguranja, osiguranik i osiguratelj.

Već smo ranije rekli da je ugovaratelj osiguranja organizator športskog natjecanja, pa sve navedene kategorije osoba organizatora koje su naprijed navedene prema toj odredbi isključene su iz kruga trećih osoba, tj. ne bi imale pravo na naknadu štete iz osigurnine osiguranja od odgovornosti koja bi nastala ili je u vezi s provođenjem i organizacijom športskog natjecanja. Ovo je posljedica načela da se nitko ne može osigurati od vlastite odgovornosti. Primjerice športski klub koji je organizator športskog natjecanja ne bi imao pravo na isplatu naknade za štetu iz osigurnine temeljem ugovora o osiguranju od odgovornosti koja je nastala uništenjem ili oštećenjem njegove imovine uslijed športskog natjecanja zbog njegovih vlastitih propusta.¹⁵

Osiguranik se, također, ne smatra trećom osobom. Osiguranik u osiguranju od odgovornosti je osoba čija je odgovornost osigurana, tj. osoba umjesto koje će osiguratelj biti dužan isplatiti naknadu za štetu. Osiguranik u osiguranju od odgovornosti je, dakle osoba koja ima interes da se ne dogodi štetni događaj¹⁶ čijim bi nastupom nastala i njezina građanskopravna odgovornost za štetu. Interes da ne nastupi štetni događaj svakako imaju organizatori športskog natjecanja, dakle iste one osobe koje se pojavljuju i kao ugovaratelji osiguranja. Drugim riječima, u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja

¹⁴ Adamčić, D., Odgovornost organizatora športskog natjecanja za štetu, Informator, br. 5665 od 21. 6. 2008., str. 6..

¹⁵ Športski klub bi u navedenom primjeru mogao ostvariti naknadu za štetu iz osigurnine samo temeljem ugovora o osiguranju imovine (a ne temeljem ugovora o osiguranju od odgovornosti) i to ako ne postoje isključenja iz pokriva.

¹⁶ Čl. 948/2 ZOO-a: „Osiguranik može biti samo osoba koja ima ili očekuje da će imati opravdani interes da ne nastane osigurani slučaj, jer bi inače pretrpjela neki materijalni gubitak“.

ugovaratelj osiguranja i osiguranik su u pravilu ista osoba. Posljedično tome, kako se ugovaratelj osiguranja ne smatra trećom osobom tako se ni osiguranik ne može smatrati trećom osobom.

Ako je ugovaratelj osiguranja, odnosno osiguranik pravna osoba (športske udruge, športska trgovačka društva i športske ustanove) tada se trećom osobom ne bi smatrao ni „suvlasnik“¹⁷ ugovaratelja/osiguranika (čl. 3 toč. 4 Uvjeta). Također, i pravne osobe koje su u „vlasništvu ili suvlasništvu“ ugovaratelja osiguranja/osiguranika, poput primjerice trgovačkog društva kojemu je športski klub povjerio obavljanje pojedinih poslova i koje se smatra povezanim društvom (čl. 23/2 ZOŠ-a) ne smatra se trećom osobom u smislu ugovora o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja.

Zanimljiva je odredba čl. 3 toč. 3 Uvjeta prema kojoj se trećim osobama ne smatraju bračni drug, roditelji i djeca osiguranika, kao i druge osobe koje žive u kućanstvu s osiguranikom i koje je on dužan uzdržavati. Ovakva bi odredba (tzv. srodnička klauzula) mogla naći svoju primjenu kada bi se kao osiguranik, a ujedno i kao organizator športskog natjecanja pojavila fizička osoba, a što načelno nije isključeno. Ovom se odredbom želi spriječiti ostvarivanje ciljeva koji su nespojivi s svrhom osiguranja od odgovornosti poput stjecanja dobiti na račun osiguranja. No ipak, postojanje ovakve odredbe u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja ne bi imalo baš nekog posebnog opravdanja, jer načelno gledajući svi su oštećenici žrtve određenog štetnog događaja te se među njima ne bi trebala praviti razlika po porijeklu, konkretno spadaju li ili ne u članove uže obitelji osiguranika (organizatora športskog natjecanja).

Posebno je pitanje što je s djelatnicima osiguranika, odnosno zaposlenicima organizatora športskog natjecanja. Prema čl. 3. toč. 2 Uvjeta oni se ne smatraju trećim osobama, odnosno ne bi imali pravo na naknadu štete iz ugovora o osiguranju od odgovornosti. Međutim moguće je ugovoriti i drukčije tj. proširiti pokriće i na njih, naravno uz to se plaća i dodatna premija. Da li bi neka osoba bila djelatnik osiguranika (organizatora športskog natjecanja) pitanje je postojanja valjanog ugovora o radu. U tom smislu kao djelatnici osiguranika mogu se pojaviti tzv. fizičke osobe iz čl. 5/2 ZOŠ-a koje s osiguranikom (organizatorom športskog natjecanja) imaju sklopljen ugovor o radu, odnosno ugovor o profesionalnom igranju ako osoba ima status profesionalnog sportaša (igrača). Dakle, navedene fizičke osobe smatrat će se trećima i moći će ostvariti pravo na naknadu štete iz osiguranja od odgovornosti, samo ako je to ugovorom o osiguranju izričito naznačeno. Sportaši amateri koji nisu vezani ugovornim odnosom prema organizatoru športskog natjecanja i koji se stoga ne bi mogli smatrati njegovim djelatnicima u boljoj su poziciji u odnosu na profesionalne sportaše, jer imaju položaj trećih osoba samim time što se nisu djelatnici osiguranika (organizatora športskog natjecanja).

Prema Uvjetima se trećim osobama ne smatraju ni tzv. podugovaratelji i njihovi djelatnici u poslovima u kojima se osiguranik ili ugovaratelj osiguranja javlja kao

¹⁷ Pojam vlasnik i suvlasnik pravne osobe koriste se u Uvjetima osiguranja.

nositelj posla (čl. 3. toč 5). Organizator športskog natjecanja dužan je osigurati sigurnost i pružanje medicinske pomoći (čl. 64 ZOŠ-a). Ispunjenja navedene obveze može povjeriti i podugovarateljima tj. osobama koje profesionalno obavljaju sigurnosnu i medicinsku djelatnost – zaštitarima i zdravstvenim ustanovama. Djelatnici zaštitara i zdravstvenih ustanova sukladno navedenoj odredbi u uvjetima ne bi se smatrali trećim osobama te ne bi od osiguratelja od odgovornosti mogli zahtijevati naknadu štete koju bi pretrpjeli uslijed odvijanja i organizacije športskog natjecanja.

4. PREDMET OSIGURANJA OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA ŠPORTSKOG NATJECANJA

Općenito govoreći predmet osiguranja od odgovornosti organizatora športskog natjecanja obuhvaća građanskopravnu odgovornost za štete zbog smrti, tjelesne ozljede i oštećenja zdravlja kao i zbog uništenja i oštećenja stvari (prema čl. 2/1 Uvjeta) koje mogu nastati za vrijeme ili povodom športskog natjecanja ili treninga. Jednom kada se utvrdi odgovornost organizatora za štetu, osiguratelj bio bi u obvezi iz svote osiguranja isplatiti naknadu za svu štetu za koju odgovara štetnik (organizator športskog natjecanja), dakle i za imovinsku i za neimovinsku štetu, osim za one štete glede kojih postoji isključenje iz pokrića. Ovakvo općenito određenja predmeta osiguranja trebalo bi se dodatno pojasniti time koje su to štete koje nastaju za vrijeme ili povodom športskog natjecanja jer su to štete koje ulaze u osigurateljsko pokriće.

Štete koje nastaju za vrijeme ili povodom športskog natjecanja prema autorovom shvaćanju možemo podijeliti u tri grupe: **1)** štete koje su nastale propustom organizatora da osigura uvjete za nesmetano i sigurno održavanje športskog natjecanja (priredbe),¹⁸ **2)** štete koje nastaju zbog izvanrednih događaja na športskim natjecanjima kao što su gibanje masa, opći neredi i sl. (postojanje posebne odgovornosti iz čl. 1081 ZOO),¹⁹ **3)** štete za koje odgovara organizator športskog natjecanja kao vlasnik, odnosno posjednik športskog objekta kao nekretnine ili zbog određenog svojstva samog športskog objekta na/u kojem se odvija športsko natjecanje (po uzoru na čl. 2/2 Uvjeta).²⁰

Obveza organizatora da osigura nesmetano i sigurno održavanje športskog natjecanja odnosi se kako na sigurnost samih posjetitelja športskog natjecanja tako i na sigurnost samih sudionika športskog natjecanja. Obveza osiguratelja na pokriće takvih šteta odnosila bi se na slučajeve kada je šteta napustila zbog toga što je organizator povrijedio pravila struke o organizaciji športskih natjecanja.²¹ Primjerice: **a)** štete do kojih je došlo zbog toga što gledalište nije bilo adekvatno

¹⁸ Weber, Sportversicherung, u: Terbille, M., Versicherungsrecht, op. cit., str. 1832, Gliha, I., op. cit., str. 210. i 211., Adamčić, D., str. 6..

¹⁹ Loc. cit.

²⁰ Loc. cit.

²¹ Adamčić, D., op. cit., str. 6..

zaštićeno da spriječi možebitni dolazak predmeta, športske opreme ili njezinih dijelova sa športskog igrališta (borilišta, piste i sl.), zatim **b**) štete do kojih je došlo zbog toga što prostor za odvijanje natjecanja (pa i treninga) nije bio odgovarajući, ili športska oprema na športskom terenu nije bila odgovarajuća, ili športski teren nije bio redovito održavan (razni predmeti i oštećenja na športskom terenu, piste sl.),²² **c**) ostali propusti organizatora športskog natjecanja koje mogu dovesti do štete u športskim natjecanjima (organizator nije ili nije u dovoljnoj mjeri osigurao nazočnost zdravstvene službe ili odgovarajući broj pripadnika redarsko-zaštitarke službe).

Posebno mjesto u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja zauzimaju štete uzrokovane izvanrednim okolnostima u situacijama okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili otvorenom prostoru. Ovakvom vrstom osiguravajućeg pokrivača organizatori športskog natjecanja pokrivaju svoju odgovornost za štete iz čl. 1081 ZOO.²³ U praksi ova vrsta osigurateljskog pokrivača od odgovornosti odnosi se samo na štete koje pretrpe posjetitelji športskog natjecanja zbog smrti, tjelesnih ozljeda i oštećenja, odnosno nestanka njegovih stvari do ugovorenih iznosa.²⁴ No, kako se izvanredne okolnosti uslijed kretanja mase ljudi mogu proširiti i na športski teren, odnosno i izvan samog športskog objekta to krug potencijalnih oštećenika može biti znatno širi od onoga koji se samo odnosi na posjetitelje športskog natjecanja. U taj prošireni krug oštećenika uslijed izvanrednih okolnosti tako bi mogli ući igrači-sportaši, ali i osobe izvan športskih objekta koje uopće nemaju nikakve veze sa športskim natjecanjem. Ako bi se za štete koje bi pretrpjele i takve osobe utvrdila odgovornost samog organizatora športskog natjecanja (npr. propusti u organizaciji, zaštiti i sigurnosti, osiguranju pristupa hitne medicinske pomoći), svakako da bi postojao interes istog za postojanje osigurateljskog pokrivača od odgovornosti uslijed izvanrednih okolnosti koje bi bilo znatno šire od onog danas postojećeg koje pokriva samo odgovornost za štete koju pretrpe posjetitelji.

Osiguranje od odgovornosti organizatora športskog natjecanja svakako mora obuhvatiti i rizike koji se tiču samih športskih objekata. Nisu rijetke pojave da tribine športskih objekata za vrijeme športskih natjecanja uslijed opterećenja popuste čime prvenstveno gledatelji (ali nisu od toga isključeni i sami sportaši-igrači) mogu pretrpjeti određenu štetu.²⁵ I prema čl. 2/2 Uvjeta osiguranja

²² Gliha, I., op. cit., str. 211..

²³ Ćurković, M., Pravo osiguranja u športu, op. cit., str. 224. Čl. 1081 ZOO navodi: „Organizator okupljanja većeg broja ljudi u zatvorenom ili na otvorenom prostoru odgovara za štetu nastalu smrću ili tjelesnom ozljedom koju netko pretrpi zbog izvanrednih okolnosti koje u takvim prilikama mogu nastati, kao što je neuobičajeno gibanje masa, opći nered i slično“.

²⁴ Ćurković, M., Pravo osiguranja u športu, op. cit., str. 224..

²⁵ Primjerice, kada se djelomično uvila tribina u Spaladium areni uoči rukometne utakmice između Hrvatske i Španjolske 22. siječnja 2009., no na sreću bez ozljeda za posjetitelje. <http://www.limun.hr/main.aspx?id=405181>. Posjećeno 22. 05. 2011. No, oko 100-tinjak ljudi je ozlijeđeno kada je uslijed velikog opterećenja, ali i greške u strukturi popustila tribina na autoutrkama u Brazilu u saveznoj državi Parani, u gradu Quatro Poresu u rujnu 2010. <http://www.sportskiportal.com/motosport/video-tribina-popustila-pod-teretom.html> posjećeno 22. 05. 2011..

proizlazilo bi da se osiguranjem od odgovornosti pokrivaju štete za koje postoji odgovornost organizatora športskog natjecanja zbog činjenice što je on vlasnik, odnosno posjednik športskog objekta kao nekretnine ili zbog određenog svojstva športskog objekta na/u kojem se odvija športsko natjecanje, odnosno trening.²⁶

Posebno je pitanje vremena u kojem bi trebalo postojati osigurateljsko pokriće od odgovornosti. Nesumnjivo je da osigurateljsko pokriće treba postojati za vrijeme športskog natjecanja koje je službeno organizirano, kao i u vremenu koje neposredno prethodni ili slijedi nakon tog događaja. Također, radi sveobuhvatne zaštite potencijalnih oštećenika, ali i organizatora športske priredbe, poželjno je da osigurateljsko pokriće obuhvaća i vrijeme treninga i pripreme za športska natjecanja. No, svakako bi se moglo raspravljati o tome postoji li ili ne osigurateljsko pokriće kada se koriste športski objekti (koji su u vlasništvu ili ih koristi ugovaratelj osiguranja) za športski događaj koji nije službeno organiziran već, samostalno od strane samih sudionika tog istog događaja.²⁷ O tome se prvenstveno trebaju naći odredbe u uvjetima osiguranja, ali kako se ovdje ne radi o službeno organiziranom natjecanju ili treningu prema mišljenju autora ne bi ni postojalo osigurateljsko pokriće.

5. ISKLJUČENJA IZ POKRIĆA U OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ORGANIZATORA ŠPORTSKOG NATJECANJA

Isključenje iz osigurateljskog pokrića znači da osiguratelj uopće nije u obvezi isplatiti naknadu za štetu jer štetni događaj koji je nastupio nije obuhvaćen osiguranjem, odnosno ne predstavlja osigurani rizik.²⁸ Radi se o situacijama kada osiguranik nema pravo na osigurateljsku zaštitu. Za štete koje potječu od šetnog događaja koji ne predstavlja osigurani rizik ne isplaćuje se naknada iz ugovora o osiguranju od odgovornosti, već naknada tih šteta pada isključivo na teret osiguranika tj. organizatora športskog natjecanja. Takvi štetni događaji opisuju se u tzv. klauzulama o isključenju koje se najčešće nalaze u uvjetima osiguranja, ali i u samim propisima.

Već je samim čl. 952/2 ZOO-a iz osigurateljskog pokrića isključena šteta koju je namjerno prouzročio sam ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik osiguranja. Uvjeti osiguranja u čl. 4 toč. 1 razrađuju navedenu odredbu kada kažu da se osiguranje ne odnosi na namjerno prouzročenu štetu ili štetu nastalu kao

Do slične situacije je došlo i u glavnom gradu Perua, Limi, u veljači 2011. godine, kada je usred nogometne utakmice popustila tribina na kojoj je bilo oko 300-tinjak gledatelja od čega je 89 zadobilo tjelesne povrede. <http://www.nogometni-magazin.com/newspro/coranto/viewnews.cgi?id=EkAIEEVFyyIocfbLGh&tmpl=viewnews> posjećeno 22.05.2011..

²⁶ O tome i Weismann, U., Spieker, U., Sport, Spiel und Recht, 2. Aufl., C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1997., str. 170-171..

²⁷ Gliha, I., op. cit., str. 197.. Često nogometna ili neka druga igrališta športskih klubova građani koriste svojevrijedno za vlastitu rekreaciju pa odatle postoji i rizik od nastanka štete zbog takve uporabe športskih terena.

²⁸ Šulejić, P., Pravo osiguranja, op. cit., str. 294..

posljedicu svjesnog postupanja suprotno propisima kojima se obavlja djelatnost, odnosno zanimanje. Dakle, osiguratelj ne bi bio dužan umjesto organizatora športskog natjecanja nadoknaditi štetu ako je ovaj namjerno tj. svjesno povrijedio pravila struke kojima je cilj nesmetano i sigurno održavanje športskog natjecanja.

Iz osigurateljskog pokrića osiguranja od odgovornosti organizatora športskog natjecanja trebaju biti isključene i tzv. športske štete.²⁹ Ovdje se prvenstveno misli na štete koje su rezultat športske igre, odnosno športskog natjecanja i koje kao takve prvenstveno pogađaju same športaše, odnosno natjecatelje, a ne nastaju zbog propusta u organizaciji športskog natjecanja. Međutim, bilo bi pogrešno mišljenje da bi se isključenje odnosilo i na štete koje pretrpe posjetitelji športskog natjecanja pozivajući se na to da i oni moraju prihvatiti rizik sudjelovanja u športu.³⁰ Organizator športskog natjecanja mora poduzeti sve zaštitne mjere kako takve „športske štete“ ne bi pretrpjeli posjetitelji športskog natjecanja.³¹ Otuda bi postojala i obveza osiguratelja od odgovornosti ako se utvrdi odgovornost njegovog osiguranika - organizatora u provedbi zaštitnih mjera.

U uvjetima je predviđena i odredba o isključenju iz pokrića rizika štete koje mogu nastupiti zato što osiguranik tj. organizator športskog natjecanja nije otklonio posebno opasne okolnosti kao je to od njega zahtijevao osiguratelj (čl. 4 toč. Uvjeta). Nadalje se navodi kako se kao posebno opasna okolnost može smatrati ona zbog koje je već došlo do nesreće.

Kao ostala isključenja koja se navode u Uvjetima, a mogla bi se uzeti u obzir i u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja jesu: a) štete na parkiranim vozilima i stvarima u njima te krađa istih (čl. 4 toč. 15 Uvjeta), b) štete proizašle zbog manjka u blagajni, pogrešaka u isplati, prijave, pronevjere od strane osiguranika ili osobe za koju on po zakonu odgovara (čl. 4. toč. 17 Uvjeta), c) štete nastale uslijed krađe ili nestanka novca, dragocjenosti svih vrsta te isprava (čl. 4. toč. 18 Uvjeta) kao i štete koje su nastale uslijed krađe stvari koje pripadaju osiguranikovim djelatnicima (čl. 4. toč. 19 Uvjeta) d) štete proizašle iz ulijeganja i klizanja zemljišta, te poplava (čl. 4. toč. 20 Uvjeta), e) štete uslijed djelovanja nuklearne energije (čl. 4. toč. 22 Uvjeta), f) ekološke štete (čl. 4. toč. 10 Uvjeta) i štete nastale od azbestnih tvari (čl. 4. toč. 13 Uvjeta), g) štete iz posjedovanja i korištenja plovila, letjelica, motornih vozila i ostalih (npr. radnih) vozila, (čl. 4. toč. 4 Uvjeta), h) štete na stvarima koje je osiguranik uzeo u zakup, poslugu, skrb, ostavu i sl (čl. 4. toč. 6. Uvjeta) .

²⁹ Gliha, I., op. cit., str. 197..

³⁰ O tome Champion, T. W., Sports Law in a Nutshell, Fourth ed., WEST, St. Paul., 2009., str. 155.-156..

³¹ Adamčić, D., op. cit., str. 6..

6. OSIGURANI SLUČAJ

Posebno je pitanje kada je nastupio osigurani slučaj u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja. O odgovoru na to pitanje ovisit će hoće li i kada treća oštećena osoba imati pravo na naknadu štete iz osiguranja.

Naime, sukladno čl. 943/1 ZOO-a osiguratelj je dužan isplatiti osigurninu kada se dogodi osigurani slučaj, te je isplata osigurnine glavna ugovorna obveza osiguratelja.³² Međutim, prema čl. 964/1 ZOO-a koji se kao *lex specialis* primjenjuje na ugovor o osiguranju od odgovornosti osiguratelj odgovara za štetu nastalu osiguranim slučajem (tj. dužan je isplatiti naknadu za štetu), samo ako je treća oštećena osoba zahtijevala njezinu naknadu. Najprije bi svakako trebalo jasno odrediti što se smatra osiguranim slučajem u ugovoru o osiguranju od odgovornosti. Smatra se da je to prema našem pravu sam štetni događaj jer bez štetnog događaja ne bi bilo ni pravnog odnosa odgovornosti za štetu.³³ Pored toga sam ZOO razlikuje dva vremenska momenta: 1) onaj kada je nastupio osigurani slučaj (*loss occurrence*) i 2) onaj u kojem je treća osoba podnijela zahtjev za naknadu štete (*claims made*),³⁴ što govori u prilog shvaćanju da se trenutak u kojem je nastao osigurani slučaj razlikuje od trenutka u kojem je podnesen zahtjev za naknadu štete bez obzira na to što tek od podnošenja zahtjeva za naknadu štete od strane treće oštećene osobe postoji obveza osiguratelja na isplatu naknade za štetu.

Drugim riječima, odnos između trenutka nastupa osiguranog slučaja (a što je, kako smo rekli, trenutak nastanka štetnog događaja) i trenutka podnošenja

³² Pavić, D., op. cit., str. 227..

³³ Ibid., str. 325, Šulejić, P., Pravo osiguranja, op. cit., str. 395..

³⁴ Razlikovanje *loss occurrence* načela i *claims made* načela odnosi se na pitanje nastanka osiguranog slučaja. Pojavilo se u anglosaksonskim zemljama, poglavito uz osiguranje od odgovornosti članova uprave i nadzornih odbora, ali se širi i na ostale grane osiguranja, a postepeno ga prihvaćaju i neke druge kontinentalno europske zemlje. Načelo *loss occurrence* (*Schadensereignisprinzip*) govori kako osigurani slučaj nastaje u trenutku nastupa događaja kojim je prouzročena šteta, ili u trenutku povrede zakonskih ili ugovornih obveza (načelo *acts committed, Verstoßprinzip*). Ovo je načelo, u određivanju nastanka osiguranog slučaja za većinu grana osiguranja, prihvaćeno u svim kontinentalno europskim pravnim sustavima pa tako i u našem. S druge strane u anglosaksonskim zemljama primjenjuje se i *claims made* načelo (*Anspruchserhebungsprinzip*) koje govori kako je osigurani slučaj nastupio kada je prema osiguratelju postavljen zahtjev za naknadu štete unutar trajanja ugovora o osiguranju. Dakle, u obvezi je onaj osiguratelj po čijoj je polici osiguranja postavljen zahtjev za isplatu iz osiguranja za vrijeme važenja te police, makar je štetni događaj u vezi kojeg se postavlja zahtjev prema osiguratelju nastao i prije no što je uopće sklopljen ugovor o osiguranju (Sieg, O., D & O Versicherung, u: Terbille, M., Versicherungsrecht, op. cit., str. 974.). *Claims made* načelo naročito je pogodno za osiguratelje od odgovornosti, jer je kod osiguranja od odgovornosti kada se primjenjuje *loss occurrence* načelo problem što osiguratelj nije siguran kada će morati platiti štetu te ne može obračunati točnu pričuvu za buduće obveze, dočim takvih problema nema ako primjenjuje *claims made* načelo jer se isplaćuju samo obveze koje se prijavljuju za vrijeme važenja postojećeg ugovora, a ne i one koje će se prijaviti i u budućnosti, nakon prestanka ugovora o osiguranju. S druge strane, primjena *claims made* načela protivna je pravilima o zastari potraživanja, jer je moguća situacija da se prijavi zahtjev za isplatom iz svote osiguranja, a nakon što je nastupila zastara potraživanja naknade štete koja je posljedica nekog štetnog događaja koji je bio pokriven osiguranjem. No, ipak ovime se na oduzima svojstvo pravovaljanosti *claims made* klauzule (Ćurković, M., Osiguranje od odgovornosti članova uprava i nadzornih odbora, revizora i odvjetnika, Pravo u gospodarstvu, vol. 45, br. 4., 2006., str., 275.).

zahtjeva za naknadu štete je takav da će obveza osiguratelja na isplatu naknade štete postojati samo ako je štetni događaj (osigurani slučaj) nastupio za vrijeme trajanja osigurateljskog pokrića, makar i zahtjev za naknadu štete bude podnesen i nakon isteka trajanja pokrića. Stoga, samo podnošenje zahtjeva za naknadu štete ne povlači uvijek za sobom nužno i odgovornost osiguratelja (npr. može se u postupku utvrditi da osigurani slučaj nije nastupio u ugovorenom pokriću ili da uopće ne postoji odgovornost osiguratelja), ali isto tako sam nastanak štetnog događaja (osiguranog slučaja) ne povlači za sobom i odgovornost osiguratelja ako nije postavljen zahtjev za naknadu štete.

7. ZAKLJUČAK

Organizatoru športskog natjecanja od interesa je sklapanje ugovora o osiguranju od odgovornosti jer se na taj način može zaštititi od financijskih izdataka koji se mogu pojaviti u obliku zahtjeva za naknadu štete do koje može doći za vrijeme ili povodom športskih natjecanja, ali i treninga. Sklapanjem ugovora o osiguranju od odgovornosti organizator športskog natjecanja ne štiti samo sebe od financijskih izdataka nego pruža ujedno i financijsku zaštitu potencijalnim oštećenima kojima ostvarenje zahtjeva za naknadom štete neće ovisiti o imovinskom stanju samog organizatora. Kako u Zakonu o športu nema općenito nikakvih odredbi o ugovorima o osiguranju u djelatnosti športa i o pružanju osigurateljskog pokrića, bilo bi dobro *de lege ferenda* propisati pojedine odredbe o osigurateljskom pokriću općenito, a zbog navedenog značaja posebice i o ugovoru o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja. U športovima koji se smatraju izuzetno opasnim za posjetitelje (ali i za ostale treće osobe) kao što su to primjerice auto-moto utrke, a u posljednje vrijeme i aero egzibicijska natjecanja svakako bi valjalo propisati i obvezno osiguranje od odgovornosti organizatora takvog športskog događaja.

Sklapanje ugovora o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja prvenstveno je namijenjeno osobama (ugovarateljima osiguranja) koji su u Zakonu o športu navedeni kao mogući organizatori športskog natjecanja. No ugovaranje takvog osigurateljnog pokrića trebalo bi se omogućiti svakoj drugoj osobi koja se *de facto* može pojaviti kao organizator športskog natjecanja neovisno da li je Zakon o športu kao takvu izričito prepoznaje. Svakako da bi i ove potonje osobe trebale organizirati športsko natjecanje u skladu s pravilima struke kako bi se mogle koristiti navedenim osigurateljskim pokrićem od odgovornosti.

Poseban položaj u osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja imaju treće osobe koje mogu potraživati naknadu štete izravno od osiguratelja od odgovornosti. S obzirom na moguću koncentraciju velikog broja osoba na jednom uskom prostoru kao što je to primjerice športski teren s gledalištem, krug trećih osoba načelno je neograničen. Radi tendencije što potpunije zaštite svih potencijalnih oštećenika na športskim natjecanjima u krug trećih osoba trebali bi svoje mjesto naći, pored samih (1) posjetitelja športskih natjecanja i

(2) igrači na terenu, (3) zaposlenici i pomoćno osoblje organizatora, (4) ostali športski djelatnici koji nisu igrači, ali i sami (5) športski klubovi, športske udruge i športska trgovačka društva. Trećim osobama trebaju se smatrati i osobe koje nemaju nikakve veze s športskim natjecanjem, ali su ipak pretrpjele štetu zbog održavanja športskog natjecanja te je utvrđena odgovornost organizatora (npr. slučajni prolaznici, vlasnici automobila i nekretnina uz športski objekt, ili uz pistu ili neki drugi športski teren na kojem se odvija športsko natjecanje i sl.).

Konačno, predmet ugovora o osiguranju od odgovornosti organizatora športskog natjecanja odnosi se na štete koje nastaju za vrijeme ili povodom športskog natjecanja. To su (1) štete koje su nastale zbog propusta u nesmetanom i sigurnom održavanju športskog natjecanja, zatim (2) štete koje nastaju zbog izvanrednih događaja na športskim natjecanjima i (3) štete za koje odgovara organizator športskog natjecanja kao vlasnik, odnosno posjednik športskog objekta kao nekretnine.

LIABILITY INSURANCE CONTRACT FOR THE ORGANIZER OF A SPORTING EVENT

The organizer of a sporting event may be faced with many demands for compensation for the damage suffered by various injured persons during a sporting event: the visitors (spectators) of the sporting event, the participants themselves, but also other third persons. In that case, the liability insurance contract coverage provides the organizer of the sporting event with protection from paying damages to injured persons. The paper shows who can be a legitimate holder of a liability insurance contract for the organizers of sporting events, and who can occur in the position of the injured person (due to their right to direct action against the insurer). In addition, the paper deals with insured risk in this type of insurance contract, possible exclusions from the insurance coverage, and the insured event, with the moment when it takes place included.

Keywords: *organizer of a sporting event, insurance contract, liability insurance, sport.*